

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

АНТОНЮК ПАВЛО ЛЮБОМИРОВИЧ

УДК 336.71.078.3

**УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ
В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ФІНАНСОВОГО РИНКУ**

**Спеціальність 8.03050801 - Фінанси і кредит (за спеціалізованими
програмами)**

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи
на здобуття освітнього ступеня «магістр»**

Тернопіль – 2017

Дипломною роботою за освітнім ступенем «магістр» є рукопис.

Роботу виконана на кафедрі економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Тимошик Наталія Степанівна,
доцент кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент
Семенюк Світлана Богданівна,
доцент кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 23 лютого 2017 р. о 11³⁰ годині на засіданні
екзаменаційної комісії №60 у Тернопільському національному технічному
університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул.
Білогірська, 32, навчальний корпус №10, ауд. 220

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи. У всьому світі менеджмент розглядається як один з найважливіших чинників підвищення ефективності діяльності. В умовах жорсткої конкуренції, що супроводжує розвиток ринкової економіки, необхідно постійно удосконалювати системи та форми управління, швидко оволодівати нагромадженими в теорії та практиці знаннями, знаходити нові неординарні рішення в динамічній ситуації. Лише такий підхід до управління забезпечує виграш у конкурентному середовищі або принаймні нормальні умові розвитку комерційного банку.

Кінцева мета банківського менеджменту – забезпечення прибутковості в діяльності банку шляхом раціональної організації виробничого процесу, включаючи управління банком і розвиток техніко-технологічної бази, а також ефективне використання кадрового потенціалу при одночасному підвищенні кваліфікації, творчої активності та лояльності кожного працівника.

Проте, як свідчать дослідження сучасних фінансових відносин, ефективність системи управління фінансами у банках є невисокою.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування та розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ в контексті трансформацій європейського фінансового ринку.

На основі поставленої мети визначається низка завдань:

- дослідити особливості організації фінансового менеджменту у банківських установах
- доповнити методи внутрішнього фінансового контролю
- здійснити аналізування показників прибутковості банківської установи
- провести декомпозиційний аналіз показників рентабельності капіталу банку

- здійснити визначення фінансової міцності банку
- запропонувати технології фінансового контролінгу в банку на різних стадіях його життєвого циклу

- обґрунтувати необхідність впровадження процедури реалізації антикризових заходів в банках

Об'єктом дослідження є система фінансового менеджменту у АТ «Ощадбанк».

Предметом дослідження є шляхи вдосконалення системи фінансового менеджменту в контексті трансформацій європейського фінансового ринку.

Методи дослідження. При написанні роботи використовувалися наступні методи дослідження: порівняльного аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення, факторний та операційний аналізи, статистичний аналіз, моделювання фінансового прогнозування. Вихідними даними при написанні дипломної роботи магістра слугували законодавчі та нормативні документи, навчально – методична література, наукові публікації в періодичних виданнях, фінансова та бухгалтерська звітність АТ «Ощадбанк».

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтуванні та економічному оцінюванні вдосконалення системи фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ. Наукову новизну дипломної роботи магістра визначають такі результати:

- оптимізаційна модель оцінювання ефективності роботи з проблемною заборгованістю банків з метою підвищення більш точного оцінювання доцільності застосування санаційної установи для роботи з проблемними активами.

- антикризова модель реалізації менеджменту в банківських установах, яка інтегрує у собі функціональні та інституційні аспекти цього процесу і реалізовується у певному порядку.

- диференціація стратегії антикризової комунікації, яка охоплює механізми протидії збільшенню рівня основних ризиків банківської діяльності.

Погіршення якості кредитного портфеля зумовлене реалізацією кредитного та валютного ризику, понесення збитків у доповнення до зазначених ризиків може бути спричинене процентним та юридичним ризиком.

Практичне значення дипломної роботи полягає у впровадженні на сільськогосподарських підприємствах запропонованих методичних рекомендацій щодо застосування вдосконаленої системи фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ

Апробація результатів роботи та публікації. Окремі результати роботи доповідались на Міжнародній науково практичній конференції « Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», 22-24 вересня 2016 року

Структура роботи. Робота складається із вступу, шести розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Обсяг роботи становить **124** сторінок, у роботі **розміщені 19 таблиць, 24 рисунки, 10 додатків. Список використаної літератури налічує 107 найменувань.**

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрито сутність і стан фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ та аргументовано актуальність та доцільність роботи в контексті трансформацій європейського фінансового ринку.

У першому розділі магістерської роботи «Теоретичні аспекти формування системи фінансового менеджменту комерційного банку» узагальнено підходи до визначення поняття «фінансовий менеджмент банку».

Встановлено головну мету фінансового менеджменту банківської діяльності. Сформульовано основні принципи фінансового менеджменту: інформативна достовірність, збалансованість, забезпечення ефективності та забезпечення ліквідності. З'ясовано, що згідно з системним підходом процес

управління прибутком складається з фінансового аналізу, фінансового контролю, фінансового регулювання та фінансового планування.

У другому розділі магістерської роботи «Менеджмент фінансових результатів комерційного банку (на прикладі АТ «ОЩАДБАНК»)» обґрунтовано, що реально одержані доходи і правильно сформовані витрати від діяльності банку визначають його фінансовий результат. Оцінка фінансових результатів діяльності банку передбачає горизонтальний та вертикальний аналіз звіту про фінансові результати, оцінку ефективності (рентабельності) діяльності банку і його окремих операцій.

Доведено, що погіршення та набуття негативних значень показників прибутковості капіталу та активів спричинялося насамперед нарощуванням капітальної бази та сукупних активів в банку без адекватного приросту прибутків. Фінансова міцність банку дозволяє розрахувати мінімальну прибуткову маржу банку, тобто розрив у ставках по активних і пасивних операціях, який дає можливість банку покрити необхідні витрати, але не приносить прибуток.

У третьому розділі магістерської роботи «Запровадження комплексних технологій управління фінансами банку на різних стадіях його життєвого циклу» з'ясовано, що більшість банків застосовують нові технології управління фінансами незалежно від стадій життєвого циклу банку. На основі проведеного дослідження доведено, що для більшості банків України доцільним є опанування комплексних технологій управління фінансами: збалансованої системи показників, бенчмаркінгу, фінансового контролінгу. При цьому слід забезпечити єдність критеріальної бази прийняття фінансових рішень у межах означених технологій, що досягається формуванням єдиної системи показників результативності управління фінансами, клієнтською базою, бізнес-процесами та персоналом. Такі показники запропоновано формувати за підсистемами збалансованої системи показників.

У четвертому розділі магістерської роботи «Оцінка зовнішнього середовища функціонування АТ «Ощадбанк»» зазначено, що АТ «Ощадбанк» перебуває у державній власності. Структура банківського ринку за власністю банків є несприятливою для розвитку української економіки. Присутність іноземного капіталу сприяє більш динамічному розвитку всієї банківської системи України, її адаптації до вимог ЄС. Тому сформовано шлях до інтеграції банківської системи України в європейський фінансовий простір.

Найбільш актуальними пропозиціями для підвищення ефективності роботи банківської системи України вважаємо: удосконалення організаційної структури – шляхом сприяння створенню спеціалізованих та регіональних банків, відокремлення служби банківського нагляду від Національного банку України в окрему структуру, удосконалення роботи об'єднань комерційних банків, створення інституції банківського омбудсмена.

У п'ятому розділі магістерської роботи «Основні напрямки покращення функціонування системи фінансового менеджменту АТ «Ощадбанк»» обґрунтовано, що з метою застосування найбільш адекватних антикризових інструментів залежно від першоджерел виникнення кризи та ступеня впливу кризових явищ на діяльність банківської установи, слід виокремити певні етапи реалізації антикризових заходів.

У роботі з'ясовано, що процедура управління проблемними активами має такі складові: аналітична попередня оцінка проблемної заборгованості (зокрема стрес-тестування окремих кредитів), використання конкретних інструментів (реструктуризація, списання за рахунок резервів), розроблення та контроль виконання Плану-графіка зниження частки та обсягу проблемної заборгованості, оцінка ефективності стягнення. Удосконалений механізм роботи санаційної установи для роботи з проблемними активами базується на німецькому досвіді функціонування госпітального банку. Його фундаментальними принципами є придбання з дисконтом санаційною установою проблемних кредитів, обов'язковий зворотній викуп банком

проблемних активів у санаційної установи (можливість коригування дисконту при зворотному викупі, залежно від ефективності стягнення) та формуванні частини ресурсної бази санаційної установи за рахунок залучених на ринку коштів.

У шостому розділі магістерської роботи «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» проведено оцінку охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях. З'ясовано, що банк виконує нормативно-правові вимоги чинного законодавства з питань охорони праці.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено теоретичне обґрунтування та розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ в контексті трансформацій європейського фінансового ринку.

Фінансовий менеджмент складає сукупність організаційно-структурної підсистеми (об'єкт та суб'єкт управління), функціональної підсистеми (інструменти управління), підсистеми забезпечення, ефективна взаємодія яких спрямована на досягнення цілей функціонування банку.

За показниками прибутковості діяльності за період дослідження АТ «Ощадбанк» в цілому частіше мав негативні результати. Погіршення та набуття негативних значень показників прибутковості капіталу та активів спричинялося насамперед нарощуванням капітальної бази та сукупних активів в банку без адекватного приросту прибутків. В аналітичному періоді рівень фінансової міцності банку зменшився, перш за все внаслідок зменшення обсягів та ефективності його діяльності.

Структура банківського ринку за власністю банків є несприятливою для розвитку української економіки.

Інтегрування банківської системи України у європейський фінансовий простір, з одного боку, може спричинити активування низки ризиків фінансово-

економічного характеру, а з іншого – однозначно матиме позитивні наслідки. Враховуючи ризики та проблеми, що нині існують в банківській системі ЄС, значні недоліки системи банківського регулювання, які виявила валютно-фінансова криза, постійні зміни регуляторного поля в ЄС, ми вважаємо, що до процесу євроінтеграції варто підходити вкрай виважено й обережно.

Удосконалений механізм роботи санаційної установи для роботи з проблемними активами базується на німецькому досвіді функціонування госпітального банку.

Основним інструментом антикризової «комунікації з громадськістю» виступає антикризова комунікаційна програма, яка є планом дій на випадок виникнення кризових ситуацій. Антикризова програма має складові: перелік ймовірних ризиків та загроз для репутації банку; вибір стратегії поведінки з урахуванням конкретної ситуації та масштабу проблеми; створення деталізованого сценарію дій; формування команди, яка має реалізувати вказані заходи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Антонюк П.Л. Удосконалення системи фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ в контексті трансформацій європейського фінансового ринку [Текст] /: / Тимошик Н.С Корпоративна стратегія банку на різних стадіях життєвого циклу/ Тимошик Наталія, Антонюк Павло// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції « Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», 22-24 вересня 2016 року – Т.: Крок, 2016 – С. 43-45.- (Інституціоналізація економіки як механізм подолання недосконалостей ринку)

АНОТАЦІЯ

Антонюк П.Л. Удосконалення системи фінансового менеджменту вітчизняних банківських установ в контексті трансформацій європейського фінансового ринку, на прикладі АТ «Ощадбанк». – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 8.03050801 «Фінанси і кредит» (за спеціалізованими програмами). – ТНТУ ІМ. І.Пулюя. - Тернопіль, 2017.

Об'єктом дослідження виступає оцінювання системи фінансового менеджменту АТ «Ощадбанк»

Метою магістерської роботи є теоретичне обґрунтування та розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення системи фінансового менеджменту АТ «Ощадбанк» в контексті трансформацій європейського фінансового ринку.

У роботі досліджено теоретичні аспекти формування системи фінансового менеджменту банку. Здійснено менеджмент фінансових результатів АТ «Ощадбанк». Запроваджено комплексні технології управління фінансами банку на різних стадіях його життєвого циклу. Проведено оцінку зовнішнього середовища функціонування АТ «Ощадбанк». Запропоновано основні напрямки покращення функціонування системи фінансового менеджменту АТ «Ощадбанк».

Ключові слова: фінансовий менеджмент, фінансовий аналіз, внутрішній контроль, рентабельність, декомпозиційний аналіз, фінансова міцність, збалансована система показників, бенчмаркінг, фінансовий контролінг, фінансовий стан, антикризові заходи, комунікаційна політика.

ANNOTATION

Antoniuk P.L. Improvement of financial management system of national banking institutions within European financial market framework (JSC “Oshchadbank” as a case study)

The Thesis for the educational degree of “Master”, in specialty 8.03050801 "Finance and Credit" (for specialized programs). - Ternopil Ivan Puluj National Technical University. - Ternopil

The object of the research is the evaluation of the financial management systems of the public company "Oschadbank"

The purpose of the master's thesis is the theoretical underpinning and the development of the scientific and methodical approaches and the practical recommendations that are aimed at the improving of the financial management of the public company "Oschadbank" in the context of the transformation of the European financial market.

The master's thesis deals with the theoretical aspects of financial management of the bank. Management of financial results of the public company "Oschadbank" was accomplished. The complex technologies of financial management of the bank at the different stages of its life cycle were introduced. The evaluation of the functioning of the external environment of the public company "Oschadbank" was carried out. The main directions of the system functionality improving of financial management of the public company "Oschadbank" were offered.

Keywords: financial management, financial analysis, internal control, profitability, decomposition analysis, financial stability, balanced scorecard system, benchmarking, financial controlling, financial condition, crisis intervention, communication policy.